

Vår referens
Samhällsbyggnadsavdelningen
Sociala enheten
Lena Bohgard
040-25 25 18

Kristianstad kommun
Socialnämnden
291 80 Kristianstad

Verksamhetstillsyn enligt 13 kap 2 § socialtjänstlagen gällande familjehemsvården i Kristianstad kommun

Beslut

Länsstyrelsen riktar kritik för följande brister:

- att bestämmelserna i SoF 5 kap. 1 b § inte efterlevs eftersom det i många akter saknas dokumentation om enskilda samtal med barnet
- att familjehemsutredning som beskriver familjens förhållanden och hur familjehemmets resurser matchar barnets behov inte utgör ett beslutsunderlag vid beslut om vård så att den delges ungdomar över 15 år och vårdnadshavare
- att den lagstadgade skyldigheten att överväga behov av vårdnadsöverflyttning för barn som varit placerade i familjehem i mer än tre år inte efterlevs i alla ärenden

Avseende följande brister riktas ingen kritik på grund av att nämnden arbetar på att rätta till bristen.

- att det i en majoritet av de granskade akterna saknades genomförandeplan

I övrigt uppfyller socialnämnden lagstiftningen och dess intentioner i de delar som tillsynen avser.

Socialnämnden ska **senast 2009-11-09** redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med de påtalade bristerna.

Länsstyrelsen avslutar ärendet. Redovisningen medför en förnyad tillsyn.

Bakgrund till tillsyn

Under åren 2006-2007 har länsstyrelserna i landet haft i uppdrag av regeringen att granska hur socialtjänsten handlägger och tillgodoser utsatta barns behov, kallat Barnuppdraget. På regeringens uppdrag genomför Länsstyrelsen i Skåne län under 2008-2009 en fördjupad tillsyn över socialtjänstens barnavård i Skåne län. Tillsynen inriktar sig särskilt på hur socialtjänsten hanterar anmälningar om barn som far illa samt hur familjehemsvården fungerar.

Tillvägagångssätt

Länsstyrelsen, som representerades av socialkonsulenter Gabriel Olsson, och Lena Bohgard, besökte socialtjänstens familjehemsgrupp den 19 och 20 maj och samtalande 1:e socialsekreterare Elsie Sjöo och sju handläggare från familjehemsgruppen. Länsstyrelsen har också granskat familjehemsplacerade barns akter med tillhörande familjehemsakt.

Länsstyrelsen har före tillsynsbesöket begärt in information om hur familjehemsvården är organiserad vilka riktlinjer som finns för arbete med familjehemsplacerade barn bedrivs. Familjehemsgruppen fick före tillsynen ta del av Länsstyrelsens frågeställningar samt de mallar som anmälnings- och aktgranskning utgick från.

Redovisning av tillsyn

Tillsyn av familjehemsvården

Tillsynen av familjehemsvården utgår från följande frågeställningar:

- Om det står klart att nämnden ser till att målet med vården uppnås
- Om socialtjänsten följer vården noggrant genom att göra regelbundna besök i det hem där barnet vistas och ha enskilda samtal med barnet
- Om uppföljningen omfattar barnets hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relation till anhöriga och andra närstående

Handläggning av familjehemsvården

Familjehemsgruppen ligger under verksamhetsområde Barn och ungdom. I familjehemsgruppen arbetar för närvarande 9 personer inklusive arbetsledare. Det finns en specialisering så att en handläggare på heltid arbetar med rekrytering och utredning av familjehem och fem ansvarar för uppföljning av vården och handledning till familjehem. I gruppen finns också en handläggare som på heltid

arbetar med rekrytering och utredning av kontaktfamiljer och kontaktpersoner samt en förstärkningstjänst, fram till årsskiftet, som ansvarar för handläggningen gällande ensamkommande flyktingbarn.

I Kristianstad kommun finns 130 barn och ungdomar placerade i familjehem. Det finns tio jourhemsföräldrar med en jourplats vardera.

Familjehemmen utreds med stöd av Kälvestens familjediagnostiska metod. De som rekryterats har utbildats i Kälvestensmodellen. Kristianstad har utvecklat Kälvestensmetoden med syfte att lyfta fram övergreppsproblematik.

Kristianstad kommun deltar i Socialstyrelsens BBiC-projekt. I familjehemsgruppen pågår för närvarande ett arbete med att utforma genomförandeplanerna utifrån BBiC modellen.

Familjehemmen genomgår en grundutbildning med efterföljande samtalsgrupp. Därefter erbjuds handledning i grupp. Familjehemmen kan också få enskild handledning dels av annan handläggare i familjehemsgruppen än den egna, dels av extern handledare. Jourhemmen har regelbunden handledning i grupp.

De flesta handläggarna har genomgått handledarutbildning med speciell inriktning på familjehemsvård och en påbyggnadsutbildning med speciell inriktning på grupphandledning. Alla handläggare har utbildning i anknytningsteori.

Under 2007 och 2008 har 1:e socialsekreterare Elsie Sjöo deltagit i utvecklingsprojektet "En studie av familjehemsplacerade barns och ungdomars känsla av sammanhang" med nätverk IFO där Halmstad, Kalmar och Karlskrona kommuner ingått. Ambitionen är att metoderna som provats och tagits fram i projektet ska implementeras i det dagliga arbetet med de placerade barnen.

Familjehemsgruppen är aktiv i de Skånska familjehemssekreterarnas nätverk som bl.a. arrangerar två föreläsningstillfällen per år som alla Skånes familjehem bjuds in till. Varje sommar bjuds alla barn och deras familjehem till en dag på Tosselilla sommarland. Dessa aktiviteter är mycket uppskattade och välbesökta.

Resultat från granskning av akter

Länsstyrelsen har granskat 17 akter gällande barn placerade för vård i familjehem med tillhörande familjehemsakt. I aktmaterialet fanns tio flickor, där fem var över tolv år och sju pojkar där sex var över tolv år.

Alla ärenden är regelbundet övervägda. I alla ärenden fanns vårdplan. Vårdplanen innehöll i en majoritet av ärendena målet med vården (14 fall), formerna för umgänge med föräldrar och andra närstående (16 fall). De särskilda insatser som behövs var angivet i sex fall. Den unges syn på vården fanns dokumenterat i fyra fall och vårdnadshavarens syn på vården i tolv fall. Genomförandeplaner återfanns i fyra akter.

Inga barnakter innehöll en sammanfattande bedömning av familjehemmets resurser i förhållande till barnets behov i beslutet om vård. Familjehemsutredningar fanns i alla familjehemsakter utom en där utredningen tillfälligt befann sig på annat ställe än i akten. I tio av familjehemsutredningarna fanns en mindre bedömning av varför hemmet skulle passa det barn som var tänkt att placeras. I familjehemsakten fanns avtal och i ett par ärenden också ett speciellt uppdrag till familjehemmet.

Familjehemmen besöks i de flesta fall regelbundet, i de flesta av de granskade fallen med en täthet av en gång i halvåret. I fyra ärenden var besöken allt för glesa, i några endast en gång per år i något fall ännu mer sällan. I fyra journalanteckningar framgår det att handläggaren haft enskilda samtal med barnet. I övriga fall beskrivs samtal där även framförallt familjehemsmamman är med vid samtalet. I tre av fallen finns inga anteckningar som tar upp barnets synpunkter.

I övervägandena som de senaste åren är gjorda med stöd av BBiC-mallar är barnets behov väl beskrivet liksom hur vården ska utformas för att barnet ska få den hjälp det behöver. I några överväganden är barnets inställning till vården beskriven. I två av de granskade ärendena där barnen varit placerade i mer än tre år har nämnden i inte övervägt frågan om vårdnadsöverflyttning.

Aktuell lagstiftning och allmänna råd

Socialnämnden skall sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende. Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Vården bör utformas så att den främjar

den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön (6 kap. 1 § SoL).

Ett barn får inte utan socialnämndens medgivande eller beslut om vård tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne. Socialnämnden får inte lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av socialnämnden (6 kap. 6 § SoL). En utredning till skydd eller stöd för ett barn bör ha en klar inriktning på barnets situation, hans eller hennes behov och hur dessa tillgodoses. Av utredningen bör det även framgå vilka eventuella insatser från socialtjänsten som barnet är i behov av (SOSFS 2006:12).

Enligt 11 kap. 3 § SoL är nämnden skyldig att upprätta en plan för den vård som nämnden avser att anordna för ett barn som behöver vårdas i ett annat hem än det egna. Syftet med vårdplanen är bl.a. att tydliggöra målen för och underlätta uppföljning av placeringen. Vårdnadshavarna och den unge, om han eller hon fyllt 15 år, måste samtycka till vårdplanen för att placeringen ska kunna genomföras. Vårdplanen ska innehålla de övergripande målen för placeringen. Innehållet regleras i 5 kap. 1 a § SoF.

Den 1 april 2008 infördes ett tillägg i 11 kap. 3 § SoL, där det ställs uttryckliga krav på att det ska upprättas en genomförandeplan när barn och unga vårdas i ett hem för vård och boende eller i ett familjehem. Syftet med en genomförandeplan är att skapa en tydlig struktur för det praktiska genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats. Genom planen tydliggörs både för den enskilde och för familjehemmet vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur. I Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2006:5 6 kap. 1 § och SOSFS 2006:12) ges närmare anvisningar till hur en genomförandeplan bör upprättas och vad den bör innehålla.

Enligt 3 kap. 5 § SoL ska socialnämndens insatser för den enskilde utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar. Fr.o.m. den 1 april 2008 anges också i samma paragraf att när en åtgärd rör ett barn skall barnet få relevant information och hans eller hennes inställning så långt det är

möjligt klarläggas. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad.

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 1 b § SoF följa familjehemsvården främst genom

1. regelbundna personliga besök i det hem där den unge vistas,
2. enskilda samtal med den unge,
3. samtal med den eller dem som tagit emot den unge i sitt hem, och
4. samtal med vårdnadshavarna.

Uppföljningen skall omfatta den unges hälsa, utveckling, sociala beteende och skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående. Vårdplan och genomförandeplan ska ligga till grund för uppföljningarna.

Nämnden ska minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs enligt 6 kap. 8 § SoL och 13 § fjärde stycket LVU eller ompröva vården enligt 13 § tredje stycket LVU. När ett barn varit placerad i samma familjehem under tre år ska nämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden (6 kap. 8 § SoL och 13 § fjärde stycket LVU). Både överväganden och omprövningar ska dokumenteras i barnets journal (11 kap. 5 § SoL).

Bedömning

Utifrån de frågeställningar som tillsynen skulle besvara kan följande konstateras:

- att vården följs upp och övervägs
- att det inte framgår av aktmaterialet att socialtjänsten regelbundet har enskilda samtal med barnet men att det i en majoritet av de granskade ärendena görs regelbundna besök i familjehemmet
- att uppföljningen oftast omfattar barnets hälsa och utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående

Länsstyrelsen bedömer att Kristianstad kommun bedriver en familjehemsvård som i flera delar har en god kvalitet. Familjehemmen får regelbundna besök och erbjuds kvalificerad handledning i stor omfattning.

Det är en brist att barnen inte synliggörs på ett tydligt sätt eftersom få enskilda samtal med barn finns återgivet i aktmaterialet. Arbetet med att lyfta fram barnens röst och göra barn delaktiga behöver utvecklas.

Familjehemsvården har satsat på vidareutbildningar som höjer handläggarna kompetens, vilket är positivt.

De familjehemsutredningar som görs har en ansats att beskriva familjens resurser i förhållande till barnets behov. Familjehemsgruppen har utvecklat utredningen för att kunna göra riskbedömningar när det gäller olika typer av övergrepp.

Matchning av familjehemmets resurser i förhållande till barnets behov behöver utvecklas. Det är viktigt att tydliggöra familjehemmets förmågor och på vilket sätt de motsvarar barnets behov. Detta kan också leda till att det blir tydligt vilket stöd som behöver kopplas till familjehemmet och bidra till att socialtjänsten i genomförandeplanen kan formulera specifika uppdrag till familjehemmet.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma nämnden på att familjehemsutredningen är ett beslutsunderlag som ska delges vårdnadshavare och ungdomar när de fyllt 15 år.

Nämnden har en lagstadgad skyldighet att överväga om det finns skäl för överflyttning av vårdnaden efter det att barnet varit placerat i samma familjehem i tre år. Ställningstagandet har av lagstiftaren bedömts vara av sådan vikt att det bör förbehållas nämnden. Det är viktigt att ur barnets perspektiv och med tanke på vad som är bäst för barnet redovisa de skäl som ligger till grund för ställningstagandet.

I detta ärende har socialkonsulent Gabriel Olsson beslutat och socialkonsulent Lena Bohgard varit föredragande.

Gabriel Olsson

Lena Bohgard